

Prednáška 5:

Prezentácia: slajdy a prednes

Metódy inžinierskej práce 2014/15

Valentino Vranič

Ústav informatiky a softvérového inžinierstva
Fakulta informatiky a informačných technológií
Slovenská technická univerzita v Bratislave

23. október 2014

Obsah prednášky

- 1 Pojmy
- 2 Prejav
- 3 Slajdy
- 4 Nástroje

Pojmy

Pojmy

- Prezentácia – ústny prejav prezentujúceho pred obecnstvom vo vymedzenom časovom úseku, typicky sprevádzaný premietaním slajdov
- Prezentácia alebo prejav, niekedy prednáška, výklad, príhovor, vystúpenie, expozé
- Prednášateľ, prezentujúci alebo rečník
- Obecnstvo, publikum alebo poslucháči – niekedy aj účastníci
- Slajdy (slide), niekedy tiež prezentácia – kedysi priesvitky alebo fólie

Reč a písmo

- Alebo písmo vs. reč
- Jazyk je stále primárne verbálny
- Písaný text má striktnejšiu štruktúru
- Gramatika jazyka je len našou abstrakciou – organizácia prejavu do viet, ktoré môžu byť organizované hierarchicky, a ktoré sa v konečnom dôsledku skladajú zo slov, je predsa určitá voľba alebo štandard
 - V prvých písaných textoch slová neboli rozdeľované
 - Niektoré staršie knihy nepoznajú štrukturovanie textu do odsekov - rečový prejav nepozostáva z viet v zmysle písaného textu – preto je ľahké spoznať čítaný prejav

Neverbálny prejav

- V rečovom prejave významnú rolu hrá intonácia
- Rečový prejav sprevádza aj neverbálny
- Pri rečovom prejave rečník komunikuje s obecnstvom
- Dôležité je udržiavať očný kontakt

Prejav

Ako neprezentovať

- Prezentácia je živá vec
- Čítanie namiesto priameho prednesu: nikdy!
- Reč má inú štruktúru ako písaný text
- Nevzťahuje sa to na citáty, ktoré v prezentácii chcete uviesť – napr. definície
- Ale nie ani učenie sa naspamäť
- Dokonca aj často odporúčané „nacvičenie prezentácie“ len spôsobuje problémy
- Niektorí prezentujúci používajú na preverenie dodržania času
- Nebezpečné: zabudnutie jednej veci môže spôsobiť zablokovanie
- Lepšie je čas odhadnúť súčtom časov potrebných na vyloženie jednotlivých slajdov

Ako prezentovať

- Dôležité je ovládať terminológiu (overiť si výslovnosť kľúčových pojmov) a premyslieť kľúčové formulácie
- Musíme vedieť, čo chceme povedať a prejav ladiť tak, aby to aj odznelo
- Reč má svoj tok a niekedy aj samotného rečníka prekvapí, čo povedal
- Prejav usmerňujú aj reakcie obecnstva
 - Otázky, ale aj neverbálne reakcie – dokonca už samotná atmosféra
 - Pri striktnejších formách prejavu sú otázky prípustné len na konci

Prispôsobenie obecenstvu a situácii

- Situácia diktuje formálnosť prejavu
- Komunikácia s obecenstvom – zapojenie obecenstva
 - Obvykle a žiaduce na konferenčných prezentáciách a prednáškach
 - Nepripustné na obhajobách projektov
- Treba poznať obecenstvo a výklad patrične prispôbiť – aj priamo na mieste

Slajdy

Slajdy a ich úloha

- Premyslenie prejavu
- Zviditeľnenie štruktúry prejavu
- Udržanie kontextu – obecnosť vidí, o čom hovoríme
- Zobrazenie podporných materiálov
- Pomôcka pre rečníka

Typická štruktúra slajdov (1)

- Rôzne prezentácie – tu hovoríme o technických prezentáciách
- Titulný slajd
 - Názov prezentácie – výstižný
 - Autor, inštitúcia a kontakt
 - Zvyčajne sa uvádza dátum
 - Niekedy aj názov a miesto podujatia, logo inštitúcie, prípadne sponzorov a pod.
- Úvod – motivácia
- Prehľad prezentácie (obsah)

Typická štruktúra slajdov (2)

- Pomenovania slajdov – radšej vlastné než generické
- Delenie na časti
 - Implicitné a explicitné
 - Prehľad prezentácie potom môže predstavovať zoznam častí
 - Explicitné delenie na časti je zvlášť vhodné pri rozsiahlejších prezentáciách
 - Viacúrovňové členenie je problematické
- Ak je prezentácia veľmi krátka, prehľad sa vynecháva

Typická štruktúra slajdov (3)

- Typický slajd pozostáva z nadpisu a odrážok
 - Nadpis nemusí byť len hore
 - Odrážky môžu byť viacúrovňové
- Grafická úprava: primeraná veľkosť písma, diskkrétne farby. . .
- Jednotný štýl slajdov – nie len graficky, ale aj v tvare odrážok:
 - Jednotné používanie veľkého alebo malého písmena na začiatku odrážky
 - Odrážky je lepšie neukončovať bodkou – ak áno, tak systematicky
- Zvyčajne nie je dobré uvádzať na slajde príliš veľa textu
- Uvádzanie čísel slajdov
 - Môže pomôcť obecnstvu pri orientácii – napr. pri formulovaní otázok
 - Forma *slajd/počet slajdov* poskytuje približnú informáciu o čase potrebnom na dokončenie prezentácie

Typická štruktúra slajdov (4)

- Uvádzenie identifikácie na slajdoch – zvlášť užitočné pri krátkych prezentáciách, ktoré sa rýchlo striedajú
- Odkazy na literatúru v slajdoch
 - Nie sú nevyhnutné, ale môžu pomôcť
 - Vhodné je uvádzať ich vo forme poznámok pod čiarou
- Hlavný odkaz prezentácie
 - Pracujeme s ním počas celej prezentácie
 - Ale vhodné je priamo ho uviesť na jej začiatku a na konci
 - Vtedy je zvýšená pozornosť obecnstva
- Nezabudnúť na záver, zhodnotenie, sumarizáciu – jasne označený záverečný slajd
- Na konci prezentácie radšej nechať zobrazený slajd s užitočnými údajmi (záver, titulný slajd, špeciálny slajd s kontaktnými údajmi) než slajd typu „ďakujem“ alebo „otázky a odpovede“

Čas

- Technické prezentácie sú často ohraničené na len 5–20 min.
- Prekročenie času je väčšinou veľmi nepríjemné
 - Skracuje čas na diskusiu
 - Posúva ďalší program
 - Niekedy absolútne neprípustné – hrozí fyzické zastavenie
- Prezentáciu možno skrátiť vynechaním slajdov
- Ak čas vypršal, treba prejsť rovno k slajdu so záverom a ukončiť prezentáciu vyslovením jej hlavného odkazu
- Nepokúšať sa zrýchlene povedať všetko, čo zostalo – hrozí fyzické zastavenie a prezentácia zostane nedopovedaná

Riadenie prepínania slajdov

- Slajdy je možné prepínať priamo na počítači alebo použiť diaľkové ovládanie
- Pokiaľ je to možné, prezentujúci by mal vidieť slajdy na monitore pred sebou (zadnou stranou k obecnstvu)
 - Umožní mu postaviť sa smerom k obecnstvu a zároveň vidieť slajdy
 - Dôležité na udržanie očného kontaktu
- Ukazovať sa dá kurzorom na obrazovke alebo ukazovateľom

Špeciálne efekty

- Prechody medzi slajdmi môžu byť animované
- Odrážky je možné zobrazovať postupne
- Tieto efekty sú však v technických prezentáciách sekundárne
- Ich nepoužitie nespôsobí problémy, ale prehnané použitie bude iritovať obecenstvo

Multimediálny obsah

- Súčasťou prezentácie môžu byť videonahrávka alebo audionahrávky
- Je možné nahráť napr. priebeh práce s aplikáciou (napr. Camtasia)
- Nahrávky môžu byť súčasťou slajdov alebo môžu byť spúšťané zvlášť
- Obecenstvu je možné rozdať aj tlačенý materiál

Posterová prezentácia

- Prezentácia pred posterom – v bezprostrednom kontakte s obecnstvom (zvyčajne len niekoľko ľudí)
- Podstatnú časť tvorí diskusia – samotná prezentácia často začína otázkou záujemcu a dokonca prebieha formou diskusie
- Poster zobrazuje ako keby obsah všetkých slajdov naraz
 - Neznamená to, že sú slajdy na posterí explicitne vyčlenené
 - Dôležité je, že zaniká sekvenčnosť – prepojenia medzi „slajdmi“ sú voľné
 - Priestor na posterí je v zásade menší

Nástroje

Nástroje na tvorbu prezentácií

- Jestvuje veľa rôznych nástrojov na tvorbu prezentácií – WYSIWYG alebo s oddelením logickej štruktúry prezentácie
- Pozrieme sa bližšie (aj na cvičeniach) na dva z nich

L^AT_EX

- Prezentácie v L^AT_EXu sa tvoria pomocou príslušných balíkov makier
- Jedným z nich je *beamer*¹
- Dostupný je rozsiahly návod na použitie²
- Rad príkladov a tutoriálov na webe
- Zvyčajne však postačuje písanie odrážok v prostredí `itemize`
- Má všetky výhody L^AT_EXu – možno priamo z článku vkladať zdrojový text v L^AT_EXu

¹ <https://bitbucket.org/rivanvx/beamer/wiki/Home> – zvyčajne súčasťou distribúcií L^AT_EXu (aj MiK_TE_Xu)

² <http://www.tex.ac.uk/tex-archive/macros/latex/contrib/beamer/doc/beameruserguide.pdf>

Microsoft PowerPoint

- WYSIWYG nástroj
- Jednoduchšie použitie špeciálnych efektov a multimedialného obsahu
- Priama grafická manipulácia môže byť pri tvorbe slajdov výhodnejšia
- Väčšina slajdov v technických prezentáciách je aj tak založená na odrážkach

Prezi

- WYSIWYG nástroj³
- Prezentácia je pripravovaná na ploché – pripomína poster
- Slajdy vznikajú určením záberov – vhodné na vyjadrenie vzťahu celok–detail
- Posúvanie medzi zábermi je viditeľné
- Dá sa kombinovať s klasickými slajdmi – možno ich jednoducho do prezentácie vložiť a z každého urobiť jeden záber
- Akademická licencia

³<http://prezi.com/>

Sumarizácia

Sumarizácia

- Technické prezentácie – prejav a slajdy
- Prejav je dôležitejší od slajdov
 - Obsah slajdov je dôležitejší od ich grafickej úpravy
- Ale tvorba slajdov formuje prejav